

14 Elektriciteit en gas

crisistypen	<ul style="list-style-type: none"> • onderbreking levering elektriciteit • onderbreking levering gas
bevoegd gezag (nationaal)	<ul style="list-style-type: none"> • minister EL&I • burgemeester of voorzitter veiligheidsregio (alleen ten aanzien van de gevolgen van een onderbreking)
soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • eigen maatregelen netbeheerder • maatregelen door minister EL&I jegens sector • verdeling van elektriciteit en gas bij schaarste • maatregelen ten aanzien van de gevolgen van een onderbreking

Eigen maatregelen

- Een netbeheerder treft zo nodig eigen herstelmaatregelen bij onderbreking van de levering.

Netbeheerders

Zowel voor elektriciteit als gas is het beheer van het distributienet in handen van een landelijk netbeheerder en een aantal regionale netbeheerders.

- TenneT is de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet; Gas Transport Services (GTS), een zelfstandig dochter van de Gasunie, is de beheerder van het landelijk gastransportnet.
- TenneT kan zelfstandig maatregelen treffen ter handhaving van de energiebalans.
- GTS kan zelfstandig maatregelen treffen om het landelijk gastransportnet in evenwicht te houden. Afschakelen is nog nooit voorgekomen en zal vanwege ontploffingsgevaar na aansluiting zo mogelijk worden voorkomen.
- Netbeheer is onafhankelijk van de levering van elektriciteit of gas. Leveranciers vervullen in de responsfase geen rol, aangezien zij geen bemoeienis hebben met het transport in technische zin.

Elektriciteit: afschakelen en herstel

- Voor het af- en aanschakelen van afnemers is een prioriteitsvolgorde voorgeschreven, verder uitgewerkt in afschakel- en herstelplannen:
  - a. openbare orde en veiligheid, volksgezondheid;
  - b. kritische processen industrie, nuts- en basisvoorzieningen;
  - c. overige industrie, openbare gebouwen, bedrijven en consumenten.
- Het afschakelen vindt snel plaats conform het afschakelplan. Er is geen tijd voor ad hoc prioritering. Uitzondering daarop is verdeling van elektriciteit op nationaal niveau bij beperkte beschikbaarheid, zie hierna onder minister van EL&I.

Gas: afschakelen en herstel

- Voor het eventuele af- en aanschakelen van afnemers is geen prioriteitsvolgorde voorgeschreven (voor uitzonderingen, zie hierna), omdat beslissingen over preventief afschakelen bij gas niet binnen korte tijd hoeven te worden genomen; er is sprake van een buffercapaciteit in tegenstelling tot elektriciteit. Verder is het bij gas technisch onmogelijk om bepaalde objecten af te schakelen omdat na een gasontvangststation geen selectie meer wordt gemaakt.

- Bepaalde vitale diensten waarvan de continuïteit direct afhankelijk is van de gasvoorziening, zoals grote gasgestookte elektriciteitscentrales, zullen wel voorrang krijgen. Met afnemers die direct op het landelijk gastransportnet zijn aangesloten kunnen afspraken worden gemaakt

Minister van EL&I

- De minister van EL&I kan aan een netbeheerder bij taakverwaarlozing de opdracht geven een voorziening te treffen.
- De minister van EL&I kan op grond van zijn noodbevoegdheden verdelingsmaatregelen treffen bij een beperkte beschikbaarheid van elektriciteit of eventueel gas, zie *bestuurlijke netwerkkaart schaarste algemeen*.

Burgemeester en voorzitter veiligheidsregio

- Samenwerking tussen de sectoren elektriciteit en gas en veiligheidsregio's is en wordt vastgelegd in convenanten.
- Conform dit convenant nemen liaisons van de regionale netbeheerder(s) en eventueel de landelijke netbeheerder desgevraagd deel aan het regionaal beleidsteam; dit kan ook anders zijn georganiseerd bijvoorbeeld dat een liaison van de veiligheidsregio deelneemt aan het crisisteam van de (regionale) netbeheerder.
- In geval van een regiegrensoverschrijdend incident, waarbij meerdere veiligheidsregio's betrokken zijn, organiseert de bronregio, indien gewenst, voor de netbeheerder(s) één aanspreek- en coördinatiepunt vanuit de verschillende veiligheidsregio's.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio heeft geen invloed op het functioneren van de sectoren zelf (de continuïteit van de levering): overheidsinterventie in de sectoren

elektriciteit en gas is gecentraliseerd (minister EL&I).

- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio is alleen verantwoordelijk voor aanpak van de effecten voor openbare orde en openbare veiligheid: zorg voor de bevolking, huur of eventuele vordering noodstroomaggregaten, eventuele instelling van een avondklok bij een *blackout* en dergelijke.

Noodstroomaggregaten

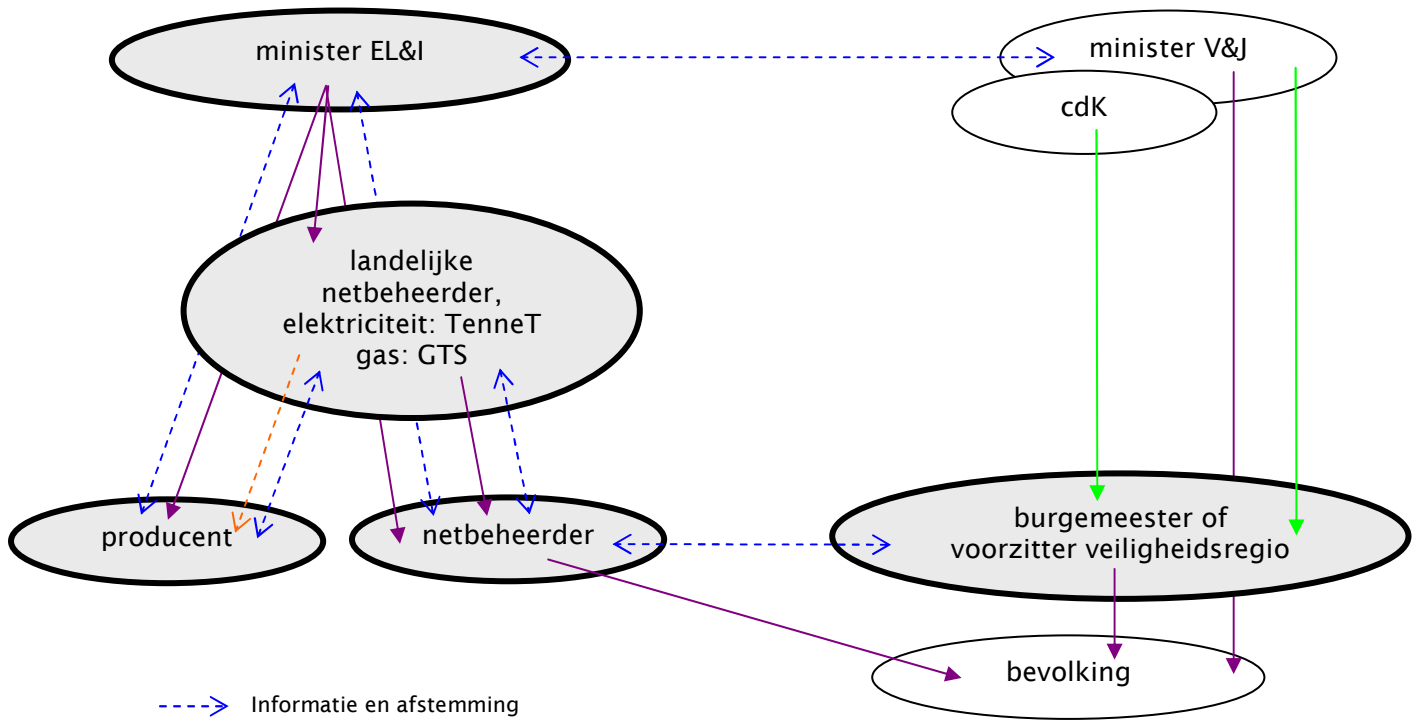
- De elektriciteitssector zelf draagt geen zorg voor noodstroomaggregaten (vergelijk: anders dan de voorziening van nooddinkwater door drinkwaterbedrijven). Instellingen zijn daar zelf verantwoordelijk voor, maar waar nodig zal het openbaar bestuur ondersteunen en een interventie plegen, zie hierboven.
- Volgens het convenant veiligheidsregio – gas en elektriciteitssectoren kan de (regionale) netbeheerder bij grootschalige en langdurige onderbrekingen, coördinerend optreden ten aanzien van het inzetten en aansluiten van de beschikbare noodstroomaggregaten. Zij doet dit op basis van de prioriteiten, die zijn vastgesteld door het openbaar bestuur.

Koelwater

- De lozing van koelwater van elektriciteitsproductiecentrales – en daarmee de productie van elektriciteit – wordt beperkt door de temperatuur van het oppervlaktewater.
- De mogelijkheid om tijdelijk af te wijken van de normale voorschriften in de lozingsvergunning is in de vergunning zelf opgenomen.

Functionele ketens elektriciteit en gas (nationaal)

Algemene keten

- - - - -> Informatie en afstemming
- > Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - - - -> Oproep, Tennet aan producent inzake inzet vermogen, zo nodig het geven van een opdracht daartoe
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

NB 1. leveranciers staan niet vermeld, aangezien zij in de responsfase geen rol vervullen

NB 2. een rijksheer van EL&I vervult geen rol ten aanzien van elektriciteit en gas

Bijlage 14 a: bestuurlijke aandachtspunten elektriciteit

bestuurlijke maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Langdurige uitval van elektriciteit raakt veel sectoren. Zorg voor een overzicht van alle effecten / neveneffecten met knelpunten, geplaatst in een tijdbalk:<ul style="list-style-type: none"> - <u>feiten</u>: na hoeveel uur zijn waar problemen te verwachten - <u>netwerk</u>: welke sectoren / ketens zijn getroffen en bepaal (aan de hand van de betreffende netwerkkaart) wie in een keten verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen - <u>netwerk</u>: bepaal de rol van het openbaar bestuur en de maatregelen die van het bestuur worden verwacht <p>Denk bijvoorbeeld aan riolering, drinkwatervoorziening, telecommunicatie, treinverkeer, gasvoorziening, medische zorg in instellingen (behalve <i>intensive care</i>) en thuis, tunnels (water), transport en bevoorrading, winkeliers (koeling, beveiliging, betalingen), pinautomaten, alarmsystemen, televisie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De netbeheerder informeert gemeenten/regio over uitvoering van (herstel)maatregelen, zodat het openbaar bestuur is geïnformeerd over de verwachte hersteltijd. • Zo nodig interventie en prioritering inzet noodstroomaggregaten.
zichtbaarheid bestuur, media en informatievoorziening	<ul style="list-style-type: none"> • Essentieel is de afstemming tussen EL&I/netbeheerder en gemeenten/regio's over wie wat zegt. • De bevolking is (zelf)redzaam, maar moet daarin wel ondersteund worden met ten minste concrete aanbevelingen en met informatie over de duur van de problemen. <p>Uitval van elektriciteit noodzaakt tot het gebruik van alternatieve manieren van informatievoorziening.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak tot handhaving openbare orde zal bij een langdurige uitval van elektriciteit waarschijnlijk gering zijn, terwijl in de media daarvoor juist veel aandacht zal bestaan.
coördinatie	<ul style="list-style-type: none"> • Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: draag zorg voor coördinatie met de betrokken sectoren en

organisaties (waaronder de rijksheren) op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten.

- Is de commissaris van de Koningin geïnformeerd over ontwikkelingen?
Is de rechtstreekse lijn van commissaris met burgemeester / voorzitter en minister beschikbaar?
- Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: bewaak de coördinatie met de Onderzoeksraad voor veiligheid.

Bijlage 14 b: bestuurlijke aandachtspunten gas

bestuurlijke maatregelen

- De gevolgen van een langdurige verstoring van de levering van gas zijn divers, van verwarmingen in woningen tot gebruik van gas door bedrijfsleven: zorg voor een overzicht van alle effecten / neveneffecten met knelpunten, geplaatst in een tijdbalk:
  - feiten: na hoeveel uur zijn waar problemen te verwachten
  - netwerk: welke sectoren / ketens zijn getroffen en bepaal (aan de hand van de betreffende netwerkkaart) wie in een keten verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen
  - netwerk: bepaal de rol van het openbaar bestuur en de maatregelen die van het bestuur worden verwacht
- Anders dan bij elektriciteit is met name het opnieuw beschikbaar komen van gas een belangrijk aandachtspunt:
  - hoe ongevallen voorkomen doordat bijvoorbeeld in woningen de gaskraan van een fornuis openstaat?
Informatie is veelal niet voldoende. Waarschijnlijk is het nodig per woning te controleren dat de hoofdgaskraan is dichtgedraaid en de gasapparaten zijn uitgeschakeld voordat druk op het net wordt gezet.

zichtbaarheid bestuur, media en informatievoorziening

- Essentieel is de afstemming tussen EL&I/netbeheerder en gemeenten/regio's over wie wat zegt.

coördinatie

- Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: draag zorg voor coördinatie met de betrokken sectoren en

organisaties (waaronder de rijksheren) op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten.

- Is de commissaris van de Koningin geïnformeerd over ontwikkelingen?

Is de rechtstreekse lijn van commissaris met burgemeester / voorzitter en minister beschikbaar?

- Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: bewaak de coördinatie met de Onderzoeksraad voor veiligheid.

Versie: 2011-1

Uitgave: Provincies Noord-Holland en Flevoland

Auteur: Ernst Brainich

Contact: Tel.: (023) 514 47 25

E-mailadres: kab@noord-holland.nl

Internetadres: www.noord-holland.nl